

ШКОЛА ИМА ПОТРЕБНЕ ЉУДСКИ РЕСУРСИЕ ЗА КВАЛИТЕТНО ПРУЖАЊЕ ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ УЧЕНИЦИМА СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ И ИНВАЛИДИТЕТОМ

У школи тренутно ради 22 наставника у предметној настави и 10 наставника у разредној настави. Настава је стручно заступљена из свих наставних предмета.

Са ученицима којима је потребна додатна подршка раде 1 дефектолог-олигофренолог, као и 2 професора разредне наставе и 1 апсолвент дефектологије, као педагошки асистенти. Школа је до школске 2015/2016. имала два стручна сарадника, педагога и психолога. Од школске 2015/2016. године у школи ради 1 стручни сарадник - педагог са звањем педагошког саветника. Школа има и андрагошког асистента који ради на пословима функционалног основног образовања одраслих.

Од школске 2011/2012. године у нашој школи се реализује и основно образовање одраслих. Цео наставни кадар, педагог, директор и андрагошки асистент су у току 2012/2013. год. прошли предвиђене обуке за рад са одраслим полазницима. Кроз *Модул 1* су стечене основне андрагошке вештине за израду школског тима. *Модул 2* је обухватао обуку наставника за остваривање наставног плана и програма ФООО-а. Андрагошки асистент је завршио *Модул 3*, за остваривање ФООО-а. Будући да се основно образовање одраслих већ 11 година спроводи у нашој школи, наставници су осим обуке стекли и значајно искуство и андрагошке вештине за рад са одраслима.

У нашој школи уведена је инклузивна пракса у редовну наставу од школске 2008/2009. године, више од 90% наших запослених има велико искуство у раду са ученицима из осетљивих група.

Сви запослени континуирано се стручно усавршавају у школи и ван ње из области инклузивног образовања и васпитања. Школа има више од 70% запослених који су савладали акредитоване програме стручног усавршавања из области инклузивног образовања и васпитања.

СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ ИЗ ОБЛАСТИ ИНКЛУЗИВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА		
Назив програма	Број наставника	Број сати
Научни скуп <i>У сусрет инклузији-дилеме у теорији и пракси</i>	3 (8,82%)	32
Научни скуп <i>Поремећаји понашања у систему образовања</i>		
Стручна трибина: <i>Школа по мери сваког детета</i>	38 (100%)	3
Кампања <i>Сви у школу, будућност за све</i>	30 (88,24%)	8
<i>Дете са епилепсијом у разреду</i>	2 (5,88%)	40
Обука у вештинама медијације/посредовања између жртве/ оштећеног и малолетног преступника (учинилац кривичног дела или прекршаја)	38 (100%)	18
Инклузивно образовање и индивидуални образовни план	25 (73,53%)	30
<i>Умем боље 2 - рад са родитељима младих са агресивним понашањем</i>	40(100%)	16
<i>Здравље, подршка-инклузија</i>	35(92,11%)	8
<i>Проблематично дете у разреду</i>	2 (5,88%)	8
Појачан васпитни рад са ученицима у основној школи	2 (5,88%)	8
Дискриминација и права детета	1 (2,94%)	36
Подршка ученицима са проблемима у школи и у дому ученика и њиховим родитељима	25 (73,53%)	2
Како ефикасно прилагодити наставу свим ученицима у одељењу	13 (100%)	2
Израда и примена ИОП-а примери добре праксе у разредној настави		211
УКУПНО САТИ САВЛАДАНО АКРЕДИТОВАНИХ ПРОГРАМА		

Из извештаја о реализацији плана стручног усавршавања може да се види да школа посвећује много пажње едукацији из ове област. До сада су 10 наставника (29,41%) и стручних сарадника учествовали као реализатори обука са темама: *Новине у изради ИОП-а, Планирање ИОП-а за ученике петог разреда, Дилеме у изради ИОП-а и педагошког профила, Смањење пажње услед хиперактивности-АДХД у учионици, Идентификација ученика који слабије напредују и предлог мера за побољшање успеха, Мониторинг инклузивног образовања и процесуирање дискриминације(учествовање на трибини), Писање дневне припреме за ученике који раде по ИОП-у, Различити приступи настави, Индекс за инклузију-релевантна законска документа која регулишу инклузивно образовање, Индивидуално образовање и индивидуално образовни план, Различити мозгови, различити приступ ученицима са сметњама у развоју, Угледни часови*, док су 2 наставника (5,88%) похађала обуку: *Увођење приправника у посао-обука за менторе*.

У сарадњи са Националном службом за запошљавање, кроз стручну праксу, осам наставника у предметној и разредној настави стекло је право за полагање испита за лиценцу. Кроз програм стучне праксе приправнике је уводило у посао 8 (23.53%) наставника ментора у предметној и разредној настави.

Кроз пројекат, *Пружање унапређених услуга на локалном нивоу – ДИЛС -Заједно на истом путу* који је реализован школске 2010/2011. године, с циљем обезбеђивања здравог и безбедног окружења за децу и младе, школа је била ментор двома школама у општини и пренела своја искуства из области безбедности и инклузивног образовања. Кључне активности пројекта *ЗАЈЕДНО НА ИСТОМ ПУТУ* чине: едукација наставника партнерских школа, спортски сусрети, трибине, округли столови, извођење представа на тему ненасилног решавања сукоба и др.

Моја школа - школа без насиља је помогла у јачању капацитета запослених и формирању унутрашње и спољашње заштитне мреже и јачању партнерства са родитељима. У пројектне активности су били укључени сви запослени, ученици, родитељи, представници локалне заједнице. Кроз пројектне активности обучили смо и пренели искуства школама на општини процедуре и решавање проблема на пољу безбедности ученика (седам наставника 7 (20,59%) учествовало је у овим активностима.

Школске 2013/2014. године постали смо *Модел школа - за превенцију насиља*. Пројектне активности реализовали смо са ОШ *Љуба Нешић* из Зајечара. Кроз менторство, пренели смо своја искуства у препознавању насиља, спровођењу процедура и решавању проблема насиља на свим нивоима. Менторске активности спроводили су стучни сарадници школе уз подршку супервизора Мирсаде Топаловић (Школска управа у Зајечару).

Од септембра 2014. године, Тим за професионалну оријентацију, састављен од 5 наставника и стручних сарадника (14.71%), спроводило је менторство у примени програма професионалне оријентације, с обзиром на то да смо добили статус менторске основне школе из области *Професионална оријентација на преласку у средњу школу*.

У школској 2020/2021. током пандемије корона вируса наша два наставника (српски језик и књижевност и историја) снимили су часове у кућном и другом окружењу. Часови су емитовани на РТС-у и оцењени су високом оценом. Наставник историје је Национални је тренер за обуку *Дигитална учионица* и сарадник Завода за вредновање квалитета наставе током 2020. и 2022.

Слободанка Златић и Милена Дањец објавиле су примере добре праксе у Просветном прегледу, под називом *Научи да пружиш руку*. Чланак говори о томе како су ученици одељења са сметњама у развоју укључени у живот и рад школе кроз едукативне и креативне радионице, драмске представе, ликовне радионице. Златић, С. & Дањец, М. (2. март 2006.), Креативна учионица- Научи да пружиш руку, Просветни преглед, стр. 11

Педагог Слободанка Златић и психолог Зорица Вељковић, учествовале су на конкурс *Сазнали смо и применили у пракси*, где су приказале примену стечених знања на семинару *Умем боље 2* и показале примену стечених знања у раду са младима и родитељима са агресивним понашањем у нашој школи. Вељковић, З. & Златић, С. (2011.), Умем боље 2,

<http://www.zuov.gov.rs/saznali-primenili-baza-radova-2011/>

Као пример добре праксе на сајту инклузије налази се поменути рад Златић, С. (2011.), Прихватање детета у петом разреду, (http://www.inkluzija.org/prezentacije-dobre-prakse/3_Majdanpek.pdf)

Школа је 14. априла 2011. године учествовала на стручној трибини која је организована на општинском нивоу: Школа по мери сваког детета - Кампања *Сви у школу, будућност за све*, својим примером добре инклузивне праксе. Презентерка је била педагог установе. Приказали смо рад са учеником у предметној настави који ради по индивидуално образовном плану, те смо тако указали на квалитетније укључивање ученика са сметњама у развоју у образовни систем.

Школа је позвана да 2. априла 2014. године, учествује на Петом регионалном састанку Мреже подршке инклузивном образовању са својим примером добре инклузивне праксе. Презентерка је била Гордана Шесто, чланица СТИО тима.

САРАДЊА СА ДРУГИМ УСТАНОВАМА, ЈЛС, НАДЛЕЖНИМ ЗДРАВСТВЕНИМ УСТАНОВАМА И УСТАНОВАМА ДЕЧИЈЕ И СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Школа има развијену дугогодишњу сарадњу са свим јавним установама у нашој општини. Школа има потписан протокол о сарадњи са Општином Мајданпек, Центром за социјални рад Мајданпек, Домом здравља *Верољуб Цакић* Мајданпек, Општинском организацијом Црвеног крста Мајданпек, Одбором за људска права Мајданпек, УГ Ресурс центар Мајданпек. Сарадња се огледа у виду саветовања и размене искустава кроз састанке, трибине, округле столове. На нашу иницијативу организована је неколико пута студија случаја за поједине ученике на додатној подршци са представницима ЦСР (социјални радник, психолог, директорка) и Дома здравља (психолог, неуропсихијатар). Школи значајну подршку у виду саветовања и помоћи пружају, осим неуропсихијатра, психолога и педијатра и дефектолог-логопед и дефектолог-тифолог, Дома здравља *Верољуб Цакић* Мајданпек. У Дому здравља неколико пута у *Саветовалишту за младе* организована су предавања за наше ученике, а из извештаја о стручном усавршавању може се видети и да су они редовни гости наше установе као предавачи.

Са Центром за социјални рад остварује се сарадња и око пружања помоћи школи када имамо ученике који много изостају са наставе, имају неке породичне проблеме, живе у социјално нестимулативној средини. ЦСР помаже ученицима на додатној подршци тако што на писмени захтев, који прослеђује школа, увек одговоре позитивно и финансирају набавку наставних средстава и учила за рад у одељењу деце ометене у развоју. ЦСР плаћа екскурзије ученицима на додатно подршци и ако је потребно и њиховим родитељима-патиоцима, као и учбенике.

Школа сарађује и са општинском интерресорном комисијом од њеног оснивања. Наши запослени су стални чланови интерресорне комисије, као представници образовно-васпитног система.

Школа активно сарађује и са ПС Мајданпек. Они држе предавања из области безбедности, трговини људима, опасност употреби пиротехничких средстава и коришћења психоактивних супстанци.

Сарађујемо дуги низ година и са разним УГ у нашој општини. То су заједничке активности на сузбијању насиља, развијању заједништва, сарадње, толеранције и поштовању и прихватању различитости.

Црвени крст кроз заједничке активности и предавања континуирано сарађује са нашом школом.

Школа сарађује са свим основним и средњим школама наше општине и региона

(професионално информисање - промоција занимања, посета ученика школи, план транзиције)

Спортски савез општине Мајданпек организује заједничке спортске активности са ученицима наше школе које промовишу другарство, поштовање правила - играј фер плеј, толеранцију, а и кроз пројекте које смо заједно реализовали а један од њих се односи на функционално хендикепирану децу.

Центар за културу, наша школа користи простор за своје приредбе и представе, трибине, и учествујемо на свим културним догађајима које организује Центар.

ПРИКАЗ НАЈЗНАЧАЈНИЈИХ РЕЗУЛТАТА УСТАНОВЕ У РЕАЛИЗАЦИЈИ ИНКЛУЗИВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

У склопу наше школе, од школске 1971/1972. године до школске 2013/2014. године налазило се и одељење ученика са сметњама у развоју. Настава се одвијала у 2 одељења, у просеку од по 12 ученика.

Формирање одељења, од стране Министарства просвете, поново је одобрено од школске 2018/2019. године.

Школа је препознала потребу интеграције ученика и деце са сметњама у развоју и инвалидетом, те је почела укључивање ученика, који су тада похађали одељење ученика са сметњама у развоју, у редовне наставне и ваннаставне активности. Први школски развојни план установе који је донет за развојни период од школске 2003/2004. до 2006/2007. школске године, предвиђао је и активности које би допринеле интеграцији ученика са сметњама у развоју у школску и животну средину. Један од циљева плана био је повећати компетенције наставника за рад на рачунару и за рад са ученицима са сметњама у развоју.

Након завршене обуке за израду школског развојног плана, почетком 2004. године, Министарство просвете и спорта Републике Србије подржало је наш пројекат *Мултимедијални приступ настави* чији је основни циљ био побољшање квалитета наставе и ваннаставних активности у школи, као и подизање нивоа толеранције у школи и прихватања различитости, развијања осећаја заједништва и сузбијања дискриминације.

Сви наставници, који су тада радили у нашој школи, њих 25, од априла до новембра 2005, завршило је обуку за рад на рачунару: *Модуларни програм перманентне рачунарске обуке* - иницијални модул (30сати) и иницијални модул (20 сати).

Као једну од развојних активности ШРП је предвиђао подизање компетенција ученика са сметњама у развоју за рад на рачунару. У другом полугодишту школске 2003/2004. године почео програм информатичког описмењавања ученика са сметњама у развоју. Описмењавање је настављено све до укидања одељења јер је примећено побољшање координације покрета код ученика као и боље визуелно и аудитивно опажање. И родитељи су путем анкете изразили своје задовољство и заинтересованост за ову акцију сматрајући да су часови информатике допринели богаћењу речника, стицању самопоуздања и самопоштовања, координацији покрета, читању и писању.

У мају 2004. године, у циљу поспешивања интеграције деце са сметњама у развоју и инвалидитетом, у сарадњи са УГ са хендикепом *FREND*, у нашој школи одржане су радионице под називом *Није мука да се пружи рука*. На једном месту нашла су се деца са сметњама у развоју и она која похађају редовну наставу. Водитељке радионице биле су педагог школе, дефектолог и учитељица трећег разреда. Кроз пројекат смо ове ученике укључили у рад драмске и ликовне секцију те су ученици одељења ученика са сметњама у развоју постали активни учесници школског живота, кроз изложбе, учешће на школским приредбама... На овај начин смо их са маргине на којој су се налазили укључили у активан школски живот. Учествовали су у позоришној представи *Капетан Џон Пиплфокс*, која је једну од својих изведби доживела у оквиру међународног симпозијума златарства *Мајданарт*, као и позоришној представи *Цветан, принц патуљака*, у децембру 2004. године.

Радионица *Мала школа сликања* која је одржана 4. априла 2007. године у Центру за културу Мајданпек, била је употпуњена и учешћем деце одељења ометених у психофизичком развоју.

Министарство просвете и спорта, 2004. године одобрило је покретање школског листа *Старошколац* у чији рад су укључена деца са сметњама у развоју.

Школа активно учествује у пројектима локалних НВО организација која се баве проблематиком особа са сметњама у развоју и инвалидитетом: *Одбор за људска права Мајданпек*, УГ са хендикепом *FREND* Мајданпек, *Друштво за помоћ МНРЛ (ментално недовољно развијеним лицима)*, Удружење грађана *KOKORO* Бор, УГ *Ресурс центар* Мајданпек.

Од 2003. године, школа активно учествује и у пројектима како на школском тако и на локалном нивоу, кроз радионичарски рад са децом и њиховим родитељима, индивидуални и групни рад са децом и родитељима, учешће на трибинама и округлим столовима о проблематици особа са сметњама у развоју и инвалидитетом. Захваљујући овој сарадњи подigli смо компетенције наставника кроз семинаре, тренинге и друге типове едукације не само ученика већ и осталих представника локалне заједнице а све у циљу подизања свести и указивању на људска права.

И у наредним периодима развојни план школе предвиђао је активности које доприносе унапређењу квалитета програма подршке процеса учења, али и приступачности школе (приступне рампе за одобе са инвалидитетом) кроз физичко припремање школе, едукацији наставника, ученика, родитеља и активног повезивања школе са интересима локалне заједнице.

Кроз пројекат *Пружање унапређених услуга на локалном нивоу –ДИЛС - Заједно на истом путу* који је спроведен у школској 2010/2011. години наставили смо рад на оснаживању родитеља, ученика и наставника за развијање осећаја припадања и заједништва, развијање толеранције, сарадње и ненасиља, спречавање дискриминације, прихватање различитости и укључивању и оснаживању ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом. Радили смо на развијању вештина ученика одељења са сметњама у развоју, али и њиховом укључивању у редовну наставу кроз предмете вештина - музичко, ликовно, физичко. Ученици одељења ученика са сметњама у развоју похађали су редовне наставне и ваннаставне часове. Овим пројектом препознали смо потребе ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом и кроз опремање њихове учионице наставним средствима и училима. Партнери на пројекту, чији смо били носилац, били су ОШ Вук Караџић из Доњег Милановца и ОШ Бранко Перих из Рудне Главе. И њихова одељења ученика са сметњама у развоју била су опремљена наставним средствима и материјалима, али су и они укључили своје ученике у предмете вештина.

У септембру 2011. године, учествовали смо на ликовној радионици *Школа за све*. Радионицу је припремио Центар за развој инклузивног друштва

Crid из Београда. Њихова главна мисија је потпуна интеграција особа са инвалидитетом кроз поштовање људских права.

Ликовна радионица „Школа за све“

Кроз радионице они покушавају да створе услове за инклузивно друштво, а наши ђаци су показали да прихватају своје „различите“ другаре.

Било нас је двадесет двоје и сви смо цртали и забављали се током сат времена колико је трајало.

Можда нису сви талентовани за цртање али су се сви трудили, били похваљени и добили слаткиш.

Ово није пропуштена шанса, радионица ће бити доста током ове школске године.

Радионици су поред ученика присуствовале и наставница ликовне културе Аница Максимовић и учитељица Драгана Арсић.

Сваки учесник добио је брошуру "Бонтон понашања".

Извештај сачинила: Ивана Гицовић, дефектолог

У оквиру ИПА пројекта међународне сарадње, са школом из Бугарске, Sredno obshtobrazovatelno uchilishte Hristo Botev Belogradchik, Bulgaria и Спортски савезом општине Мајданпек, реализовали смо пројекат по називом *Мост пријатељства функционално хендикепиране деце*.

Све ове активности олакшале су интеграцију деце са сметњама у развоју. Она су данас укључена у културни и јавни живот школе кроз ликовне и драмске активности које се реализују у школи и ван ње, изложбе, радионице, спортске манифестације, пројекте, такмичењима. (*Мала школа сликања, Мини сајам културе, стваралаштва и образовања, Жене сликари, Недеља спортских активности, Спорт без насиља и за ненасиље, Игре без граница, Дечија недеља* ...). У школи постоји кутак посвећен инклузији, радови ученика са сметњама у развоју налазе се на зидовима школе. Они су укључени и у рад Вршњачког тима на поштовању различитости, развијању толеранције, сарадње и ненасиља. Наш веб портал посвећен је и инклузивном образовању.

Обележавамо Дечију недељу, Светски дан детета, учествујемо активно у Кампањи *16 дана активизма*, (Међународни дан борбе против насиља над женама, Светски дан борбе против АИДС-а, Међународни дан особа са инвалидитетом), Међународни дан толеранције. Активности које спроводимо на том пољу јесу радионице, подела флајера са порукама, панои са ситуацијама толерантног понашања, изложбе ученичких радова, као и активности поделе флајера и лифлета на нивоу локалне заједнице.

Заинтересовани за тему инклузивног образовања, као и за рад на пољу укључивања деце са сметњама у развоју у редовно образовање, стручни сарадници школе завршавају програм едукације кадра за рад са лицима ометеним у развоју, кроз три тематска циклуса (Развојни проблеми деце са сметњама у развоју, потребе за подршком, Праћење развоја детета, припрема за инклузивне програме и Индивидуални програми подршке). Искуства са едукација се од 2007. године примењује у сталној радној пракси.

Школа је препознала потребу за инклузивним образовањем у редовној nastavi па је на основу члана 77. став 12. Закона о основама система образовања и васпитања (*Службени гласник РС*, број 72/09), од школске 2008/2009. у нашој школи донет први пут индивидуално образовни план за пет ученика у разредној nastavi из предмета српски језик и математика. Након детаљне опсервације ученика од стране учитеља, психолога, педагога и дефектолога, сачињен је извештај о сваком ученику који је показивао знатне потешкоће у учењу и није остваривао предвиђене исходе. Планови су израђивани на месечном нивоу. На крају сваког месеца учитељ би написао извештај о постигнућима ученика и дао предлог програма рада за следећи месец. Родитељ би потписао да је сагласан са извештајем за претходни месец и планом за следећи месец. Образац за индивидуално образовни план сачинио је Тим и он је садржавао: личне податке о ученику, предмети из којих се ИОП израђује, разлог доношења ИОП-а, програм рада за месец, извештај о раду за претходни месец и потписану сагласност родитеља. Примећено је значајно напредовање код ученика који су радили по ИОП-у. И родитељи и ученици били су веома задовољни. За ученике са инвалидитетом, изградили смо рампе за лакши прилаз школи. Школа је конкурисала за донацију за изградњу лифта, али тај пројекат није реализован. Стога смо за потребе образовања ученика са инвалидитетом оспособили једну учионицу у приземљу.

Школа је, 14. априла 2011. године, учествовала на стручној трибини: Школа по мери сваког детета - Кампања *Сви у школу, будућност за све*, својим примером добре инклузивне праксе. Приказали смо рад са учеником у предметној настави који ради по индивидуално образовном плану, те смо тако указали на квалитетније укључивање ученика са сметњама у развоју у образовни систем.

[illegible]

ИЗВЕШТАЈ СА ОДРЖАНЕ ТРИБИНЕ У МАЈДАНПЕКУ

У оквиру капмање "Сви у школи будућност за све", у априли 2011. године, реализована је трибина на тему инклузивног програма. У оквиру ове трибине, наша школа представила се са примером добре праксе. Презентерка је била педагог школе Слободанка Златић, која је путем мултимедијалне презентације представила рад са учеником по индивидуалном образовном програму у предметној настави, те на тај начин указала на квалитетније укључивање ученика са тешкоћама у развоју о образовни систем.

На петом регионалном састанку Мреже подршке инклузивном образовању, који је одржан 2. априла 2014. у Зајечару, наставница математике Гордана Шесто излагала је наш пример добре инклузивне праксе под називом: *Примена дидактичких материјала у инклузивном програму наставе математике.*

Наставници, стручни сарадници и директор, показали су висок степен мотивације да омогуће напредовање овој деци, па су показали заинтересованост за стицање нових знања, вештина и развијању компетенција за рад са децом са сметњама у развоју и инвалидитетом. У школи се континуирано организују стручна усавршавања са циљем унапређивања компетенција наставника за рад са ученицима са сметњама у развоју. Наставници и ван установе присуствују многим семинарима, трибинама и вебинарима посвећеним овој тематици.